

DE MOESELPEEL

door P. SPREUWENBERG
te Weert

1. Topografie.

Het staatsnatuurreservaat „Moeselpeel” is gelegen in de gemeente Weert, ten zuiden van de spoorlijn Roermond-Weert. Het reservaat wordt beheerd door het Staatsbosbeheer en beslaat een oppervlakte van ca. 57 ha (top. krt. 57 H).

In tegenstelling tot hetgeen de naam zou doen vermoeden, is de Moeselpeel van oorsprong een heideven en geen restant van het als „Peel” aangeduide hoogveengebied tussen Nederweert en Venray.

Geografisch is de Moeselpeel het zuidelijkste van een rij moerassen en vennen die verder nog de volgende „pelen” omvat: Kievitspeel, Kootspeel, Roeventerpeel, Sarsven, De Banen, De Zoom, 't Kruijs, De Grote Moost en de Kleine Moost.

2. Geologische ontwikkeling.

Om een inzicht te krijgen in het ontstaan van de Moeselpeel moeten wij teruggaan tot het IJstijdvak of Pleistoceen. Vanaf de eerste ijstijd (Günz-ijstijd) tot de tweede tussenijstijd (Mindel-Riss interglaciaal) stroomde de Rijn in een bed dat aan de westzijde werd begrensd door de lijn Budel-Eindhoven-Rosmalen (zonen van Sterksel, Woensel en Weert) en aan de oostkant door de lijn Venlo-Arcen-Overloon. Daarna verdween de Rijn uit deze streek en kreeg de Maas de overhand (zône van Budel). De door de Maas gevormde terrassen zijn op vele plaatsen nog in het landschap te herkennen. Men onderscheidt laag-, midden-, en hoogterras. De Moeselpeel ligt op het middenterras, dat is gelegen in een strook van 10-15 km breedte langs de Peel, tot aan de lijn Stramproy-Baarlo, waar het laagterras begint.

De huidige landschapsvormen in deze streek ontstonden in de Würmijstijd, toen de ijskap

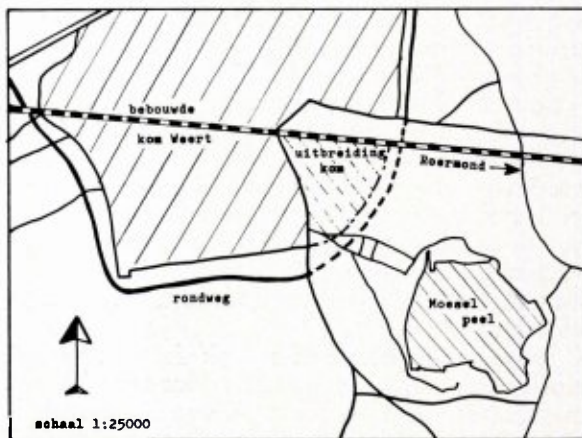
zich had uitgebreid tot Denemarken en Noord-Duitsland. Ons land was in die tijd een toendra gebied met lage temperaturen en weinig plantengroei. Door aanhoudende westelijke en noordwestelijke winden werden zand en löss aangevoerd, waarvan het zand o.a. in Midden-Limburg op de verschillende terrassen werd afgezet (Budelse Bergen).

Door de hoge stand van het grondwater en als gevolg van de slechte afwatering ontstonden op het middenteras nabij de Peel vele vennen en moerassen. De Moeselpeel was één van deze vennen.

3. Flora.

Van het oorspronkelijke heideven is helaas weinig meer overgebleven. Het destijds meer dan 20 ha grote ven is geheel verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een momenteel ca. 18 ha groot rietveld.

Het verlandingsproces heeft vooral in de achter ons liggende dertig tot veertig jaren in versneld tempo plaatsgevonden. Oudere mensen weten zich nog te herinneren hoe in de twintiger jaren veel vis, vooral paling, in de Moeselpeel werd gevangen. De oorzaak van deze snelle verlanding is, behalve de daling van de grondwaterstand, het sterk toegenomen gebruik van kunstmeststoffen op de omliggende landerijen, die alle op de Moeselpeel afwateren. Het ven is daardoor dermate voedselrijk geworden, dat het een goede voedingsbodem

Situatiekaartje.

Moeselpeel.

Foto P. Spreuwenberg.

werd voor het riet (*Phragmites vulgaris*), dat nu ruim 30% van de totale oppervlakte van het reservaat beslaat.

Hetzelfde gevaar bedreigt het natuurreservaat „De Zoom” (gemeente Nederweert, top. krt. 58 A). Hier is ingrijpen niet alleen nog mogelijk, maar ook een dwingende eis, wil men dit prachtige terrein behouden. Zowel de Moeselpeel als De Zoom zijn een duidelijk bewijs voor de stelling dat het alleen zin heeft een waardevol terrein te beschermen als men tevens in staat is dit gebied van zijn omgeving af te schermen. Dit kan gebeuren door het aanleggen van dijken, het omleggen van beken met voedselrijk water of door het aankopen van de het reservaat omringende landerijen, die dan natuurlijk niet bemest mogen worden en zó als

bufferzône dienst kunnen doen tussen het reservaat en het belendend cultuurland.

De bovengenoemde milieuveranderingen die in de Moeselpeel hebben plaats gevonden, hebben natuurlijk ook hun weerslag gehad op het planten- en dierenleven in dit reservaat. Zo zijn de orchideeën uit de aan het ven grenzende weien geheel verdwenen, evenals de waterlelie (*Nymphaea alba*), waterviolier (*Hottonia palustris*) en de beide zonnedauwsoorten *Drosera rotundifolia* en *D. media* (de Haan 1928). Strekte het water zich in de twintiger jaren op enkele plaatsen uit tot aan het bouwland, nu is het rietveld omzoomd door een brede gordel van zwarte els (*Alnus glutinosa*), berk (*Betula pubescens*) en verscheidene wilgensoorten, bijvoorbeeld de geoarde wilg (*Salix aurita*), katwilg (*S. viminalis*) en waterwilg (*S. caprea*). Tussen deze soorten vindt men gelderse roos (*Viburnum opulus*), gewone troskers (*Prunus padus*), lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), vlier (*Sambucus nigra*) en op één plaats nog gagel (*Myrica gale*). Al deze bomen en struiken dienen als steun voor kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), hop (*Humulus lupulus*) en bitterzoet (*Solanum dulcamara*), terwijl braam (*Rubus spec.*) op de drogere plaatsen het geheel vaak ondoordringbaar maakt. In de richting van het moeras wordt de gordel van elzen, berken en wilgen opgevolgd door een zoom van voornamelijk geoarde wilg (*S. aurita*) met enkele zwarte elzen (*Alnus glutinosa*). Omsloten door deze gordels van bomen en struiken ligt T-vormig het rietveld.

Elke winter wordt een aanzienlijk deel van het riet gemaaid door een firma die zich bezig houdt met de fabricage van rietenmatten en het rietdekken van daken. De rietoogst bedraagt jaarlijks ongeveer 5000-5500 bundels. Het jaarlijkse maaien van het riet heeft tot gevolg dat planten als dotterbloem (*Caltha palustris*) en waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*) zich niet alleen hebben kunnen handhaven, maar zich zelfs over een vrij groot oppervlak hebben kunnen verspreiden.

Aan de rand van het riet groeien grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*), harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), waterzuring (*Rumex hydrolapatum*), grote lisdodde (*Typha latifolia*), watermunt (*Mentha aquatica*) en wolfspoot (*Lycopus europaeus*). Aan

de noordzijde van het reservaat treft men kleine groepen mattenbies (*Schoenoplectus lacustris*) en grote boterbloem (*Ranunculus Lingua*) aan, terwijl tussen het riet moeraswederik (*Lysimachia thyrsiflora*) groeit. Langs de beek, die dwars door de peel stroomt, komen speenkruid (*Ranunculus ficaria*) en stijve zegge (*Carex reticulosa*) voor, terwijl in de beek gele plomp (*Nuphar luteum*), drijvend fonteinkruid (*Potamogeton natans*) en mannagras (*Glyceria fluitans*) worden aangetroffen. Hier zoeken in maart de bruine kikker (*Rana temporaria*) en de gewone pad (*Bufo bufo*) het water op om te paren en hun eieren af te zetten. Vooral de eerstgenoemde soort is erg vroeg.

Rijker en afwisselender begroeid zijn de slootjes aan de rand van de peel. Men vindt er moerasspiraea (*Filipendula ulmaria*), moeras-

Grote egelskop.

Foto H. Lehaen.

Dotterbloem.

Foto P. Spreuwenberg.

andoorn (*Stachys palustris*), waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*), smeewortel (*Symphytum officinale*), wateraardbei (*Comarum palustre*), leverkruid (*Eupatorium cannabinum*) en lidsteng (*Hippuris vulgaris*). Van de varens verdienen vermelding moerasvaren (*Dryopteris thelypteris*), kamvaren (*D. cristata*) en één enkel exemplaar van de koningsvaren (*Osmunda regalis*). Aan de oostzijde van het reservaat bloeit in juli rijkelijk de adderwortel (*Polygonum bistorta*) met zijn licht rose bloemaren. Van het moerasviooltje (*Viola palustris*) en de salomonszegel (*Polygonatum odoratum*) komen slechts enkele exemplaren in het reservaat voor.

Bovenstaande opsomming omvat natuurlijk slechts een klein deel van de in de Moeselpeel voorkomende planten, bomen en heesters en is alleen bedoeld om de lezer een indruk te geven van de flora van dit reservaat.

4. Zoogdieren.

Er is weinig bekend over de soorten en aantallen van de in de Moeselpeel voorkomende zoogdieren. In de droge delen van het reservaat worden geregeld konijnen (*Oryctolagus cuniculus*) waargenomen, terwijl af en toe een haas (*Lepus europaeus*) in de peel verdwaalt. Meer algemeen voorkomend is de dwergmuis (*Microtus minutus*), die men vaak behendig in de rietstengels kan zien klauteren. Andere zoogdieren die een enkele keer werden waargenomen zijn: bunzing (*Putorius putorius*), wezel

(*Mustella nivalis*) en eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). De mol (*Talpa europaea*) komt voor in de tot het reservaat behorende weilanden, waar hij 's winters regelmatig door de buizerd (*Buteo buteo*) wordt buit gemaakt.

5. Avifauna.

5.1. Overzicht.

Door G. van Mierlo, A. Tilleman en de schrijver werd vooral de avifauna van de Moeselpoel vanaf 1965 intensief bestudeerd. Door frequente bezoeken aan het reservaat, waarbij steeds behalve de datum ook soort en aantal van de waargenomen vogels werden genoteerd, alsmede door het ophangen van nestkastjes en het ten behoeve van het trekonderzoek vangen en ringen van vogels, werd een betrouwbaar inzicht gekregen in de vogelstand van de Moeselpoel.

De resultaten van dit onderzoek zijn samengevat in een inventarisatielijst, die 116 vogelsoorten en -ondersoorten omvat. (Deze lijst wordt bewaard in het „Vogelarchief” van het Natuurhistorisch Genootschap). Hiervan kunnen 40 soorten worden gerekend tot de reguliere broedvogels, d.w.z. vogels die elk jaar weer hun jongen in het reservaat groot brengen, terwijl 13 soorten niet elk jaar broedend kunnen worden waargenomen. De totale broedvogelpopulatie schommelt tussen 355 en 435 paren. Verdeelt men in grove trekken het reservaat in twee biotopen, nl. broekbos (39 ha) en riet (18 ha), dan betekent dit voor het broekbos een dichtheid van 7,4 - 8,7 broedparen per ha en voor riet 3,8 - 4,5 broedparen per ha.

Zoals te verwachten behoort ongeveer één vierde van het totale aantal broedparen tot de water- en moerasvogels. De, qua aantal, belangrijkste soorten zijn: waterral (*Rallus aquaticus*): 14-16 broedparen; waterhoen (*Gallinula chloropus*): 12-17 paren; kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*): 22 paren; rietzanger (*A. schoenobaenus*): 6-7 paren en rietgors (*Emberiza schoeniclus*): 18-21 paren. Zeer verrassend was de grote toename van het aantal broedparen van de kleine karekiet van 4-6 in 1965 en 1966 tot 22 in 1968 en 1969. Deze toename ging gepaard met een even grote afname van

Sprinkhaanrietzanger bij het nest. Foto H. Lehaen.

de rietzangerpopulatie. Een verklaring hiervoor kon niet worden gevonden, temeer daar er geen zichtbare veranderingen in het biotoop werden vastgesteld.

Het is interessant om na te gaan of deze situatie in de komende jaren bestendig blijft of dat de oude toestand zich weer herstelt.

Andere interessante rietbewoners zijn: watersnip (*Gallinago gallinago*): 1 broedpaar; sprinkhaanrietzanger (*Locustella naevia*): 1 paar; snor (*L. luscinioides*): 3 paren; grote karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*): 1 paar en roerdomp (*Botaurus stellaris*): 1 broedpaar. Aandacht verdient ook het baardmannetje (*Panurus biarmicus*), waarvan op 4.II.67 vier ex. werden waargenomen. Twee ♂♂ en één ♀ konden worden gevangen en geringd. In 1967 hebben zeer waarschijnlijk één of twee paren baardmannetjes in het riet gebroed, want vanaf 4.II.67 t/m 23.VII.67 werden regelmatig enkele exemplaren waargenomen. Op 4.II.68 werden 7 ex. gezien, terwijl op 13.I.68 één ♀ werd gevangen dat op 28.VII.67 was geringd nabij Knardijk (Flevoland). Zeer waarschijnlijk voelt het baardmannetje, dat tenslotte een bewoner van uitgestrekte rietmoerassen is, zich niet thuis in een rietveld van beperkte afmetingen zoals dat van de Moeselpoel. Ook in het landgoed De Hoort werd een duidelijke achteruitgang van het aantal baardmannetjes vastgesteld, nl. van 10 en 15 paren in resp. 1966 en 1967 tot één à twee in 1969 (Lehaen 1969, mondeling).

Behalve de hierboven genoemde moerasbewoners onder de zangers (*Sylviidae*), zijn de

volgende tot deze familie behorende soorten onder de broedvogels goed vertegenwoordigd: zwartkop (*Sylvia atricapilla*) en tuinfluit (S. borin), beide in wisselende aantallen (zwartkop: 6-12 paren, tuinfluit: 9-14 paren); grasmus (*S. communis*): van 1965 tot 1968: 7-11 paren, in 1969 slechts 3 paren; fitis (*Phylloscopus trochilus*): 18-25 paren en tijtjaf (*P. collybita*): 20-26 paren. Vooral de laatste twee soorten trekken in april en mei in grote aantallen door. In deze tijd is het aantal door deze soorten bezette zangposten ongeveer twee keer zo groot als later in het seizoen het aantal broedparen. De fluit (P. sibilatrix), een vogel die wegens het ontbreken van het geschikte biotoop in de gemeente Weert niet broedt, werd maar één keer waargenomen (één ex. d.d. 12.VII.69).

Baardmannetje ♂.

Foto H. Lehaen.

Stootvogels worden in het reservaat regelmatig waargenomen, zij het helaas niet broedend. Het laatste broedgeval van een stootvogel betrof dat van een bruine kiekendief (*Circus aeroginosus*) in 1962. Waarnemingen van andere stootvogels betreffen: boomvalk (*Falco subbuteo*), smelleken (*F. columbarius*), blauwe kiekendief (*Circus cyaneus*) met resp. één, drie en één waarnemingen, verder buizerd (*Buteo buteo*), sperwer (*Accipiter nisus*) en torenvalk, die vooral tussen oktober en april regelmatig worden gezien. Een nestkast, die voor de torenvalk werd opgehangen, is nooit gebruikt.

Van de lijsterachtigen (*Turdidae*) moeten worden vermeld: Naumanns lijster (*Turdus naumanni naumanni*): 1 ex. op 13.IV.64 en be-lijster (*T. torquata*): 3 ex. d.d. 10.IV.64 (Hens 1965); verder nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*): elk jaar 7 broedparen; witgesterde blauwborst (*Cyanosylvia svecica cyanecula*): 3 paren en roodborst (*Erythacus rubecula*): 8 broedparen.

Hoewel van de kraaiachtigen (*Corviidae*) verscheidene soorten in de peel broeden, worden de grootste aantallen buiten het broedseizoen waargenomen; het reservaat wordt dan nl. als slaapplek gebruikt. Broedvogels zijn: de zwarte kraai (*Corvus corone corone*): 3-4 paren; vlaamse gaai (*Garrulus glandarius*): 8 broedparen en ekster (*Pica pica*): toegenomen van 3-4 paren in 1965 tot 9 paren in 1969. De roek (*Corvus frugilegus*) vormde in 1965 een kleine kolonie in het populierenbos, is daarna echter niet meer broedend waargenomen. Een bijzondere waarneming betreft die van één Siberische notenkraker (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*) op 24.VIII.68.

Tenslotte moet nog worden vermeld dat de wielewaal (*Oriolus oriolus*) als broedvogel afnam van 8-9 broedparen in 1965 tot 5 broedparen in 1968 en 1969.

5.2. De Moeselpeel als slaap- en rustplaats

Buiten het broedseizoen vervult de Moeselpeel een belangrijke taak als slaap- en rustplaats voor diverse vogelsoorten. In juli en augustus overnachten vaak grotere troepen gele kwikstaarten (*Motacilla flava flava*) in de peel (7.VIII.68: ca. 50 ex.; 17.VIII.68: ca. 60 ex.).

Kleine karekiet bij het nest.

Foto H. Lehaen.

Vanaf de herfst tot in het vroege voorjaar worden 's avonds grote troepen kauwen (*Corvus monedula spermologus*), roeken (*C. frugilegus*) en zwarte kraaien (*C. corone c.*) waargenomen, die de nacht doorbrengen in het populierenbos; aantallen van 2000-3000 ex. zijn geen uitzondering. Ook eksters (*Pica pica*) hebben een vaste slaapplek in het reservaat. In een elzenbosje in het noordwestelijk deel van de Moeselpel verzamelen zich buiten het broedseizoen elke avond 95-100 van deze vogels om er de nacht door te brengen.

Andere vogelsoorten die regelmatig in de peël overnachten zijn: houtduif (*Columba palumbus*), in troepen tot 200 ex.; kramsvogel (*Turdus pilaris*), evenals de koperwiek (*T. iliacus*), meestal in kleine groepjes, hoewel op 1.I.70 tegen de avond ca. 150 kramsvogels werden waargenomen. Laatstgenoemde soorten slapen in bomen en struiken. Graspiepers (*Anthus pratensis*) en Witte Kwikstaarten (*Motacilla alba alba*) overnachten in het riet of tussen de rietstoppels.

Indrukwekkend zijn de grote troepen spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) die men vaak in het voorjaar tegen zonsondergang luidruchtig kan horen kwetteren in de wilgen en het riet. In maart 1966 werd het aantal spreeuwen geschat op 10-15 duizend en in april 1969 op 4000 ex.

Ook tijdens de voorjaars trek wordt de Moeselpel steeds door de trekvogels onder de zangers als rustplaats benut, hetgeen duidelijk blijkt uit de tellingen van zingende ♂♂ in april en mei. Het aantal bezette zangposten is

bij de trekkers in deze tijd altijd groter dan er later in het jaar broedparen zijn. Dit is vooral opvallend bij de fitis en de tijftjaf, waarbij het aantal zingende ♂♂ in april bijna twee keer zo groot is als het aantal broedparen in juni.

De najaarstrek van de insektenetende zangers verloopt minder opvallend. Enkele vangsten van elders geringde vogels bewijzen dat de Moeselpel ook in de herfst als rustplaats wordt gebruikt. De spectaculairste vangst betrof een kleine karekiet, die op 30.VIII.69 was geringd in Tönsberg (59.16 N- 10.26 W) in Noorwegen en door ons op 20.IX.69 uit het mistnet werd gehaald.

5.3. Nestkastonderzoek.

Door leden van de Nat. Hist. Vereniging „De Vrienden der Natuur” te Weert werd in de Moeselpel een vijftigtal nestkasten opgehangen met vliegopeningen van ca. 32 mm. Tijdens de controles van deze nestkastjes werden interessante waarnemingen verricht.

In 1965 was het aantal legfels in de nestkastjes als volgt over de verschillende soorten verdeeld:

pimpelmees	7,8%
koolmees	26,2%
ringmus	58,5%
spreeuw	6 %
matkop	1,5%

Twee jaren later was de situatie sterk gewijzigd, en wel in het nadeel van de mezen. De verdeling van de legfels was toen als volgt:

pimpelmees	4,8%
koolmees	4,8%
ringmus	86,8%
spreeuw	3,6%

Om hierin verandering te brengen werden de vliegopeningen verkleind tot 26 mm door tegen de voorzijde van de kastjes blokjes te spijkeren met gaten van genoemde afmetingen. In 1968 werd het volgende resultaat verkregen: 70% van het aantal broedpogingen werd ondernomen door pimpelmezen, 27% door ringmusen en 3% door spreeuwen. De verkleining van de vliegopeningen had dus sukses. Een tegenval was echter het grote percentage van de broedpogingen van de pimpelmezen dat mislukte (46%). Verscheidene nesten werden niet afgebouwd, terwijl enkele legfels werden ver-

laten. Een en ander moet ons inziens worden toegeschreven aan het agressieve gedrag van de ringmussen, die, hoewel ze de nestkastjes niet konden binnengaan, deze toch bezet hielden. Tijdens de controles werd meermalen gezien dat een ringmusmannetje baltste op een nestkastje met een voor hem te klein vlieggat, waarin dan ook noch door een ringmus, noch door een pimpelmees jongen werden groot gebracht.

Het was opmerkelijk dat in 1969 geen der pimpelmezenbroedsels werd verstoord. De resultaten in 1969 waren als volgt:

pimpelmees	68%
ringmus	25%
spreeuw	7%

De koolmezen broedden in ijzeren buizen die door het Staatsbosbeheer ter afbakening van het reservaat in de grond waren geslagen.

Het agressieve gedrag van de ringmussen in 1968 zou men kunnen verklaren door aan te nemen dat deze vogels de in het voorafgaande jaar door hen bewoonde nestkastjes bezet vonden door pimpelmezen, terwijl ze niet in staat waren de kastjes binnen te gaan en de mezen te verdrijven. Gezien het feit dat de gemiddelde leeftijd van ringmussen ongeveer één jaar is en de meeste exemplaren niet ouder worden dan drie jaar (Deckert 1968), kan men gevoeglijk aannemen dat in 1969 nog slechts enkele ex. in leven waren van die vogels, die in 1967 in de nestkastjes hadden gebroed. Deze ringmussen konden terecht in de kastjes met een voor hen nog juist voldoende grote opening. Hierdoor zou ook verklaard worden waarom er in 1969 geen mezenlegfels werden verstoord.

5.4. Herstel van de standvogelpopulaties na de strenge winter 1962/63.

Door de vele verrichte tellingen werd ook het inzicht verruimd betreffende het herstel van enkele standvogelpopulaties na hun decimering als gevolg van de zeer strenge winter 1962/63. Zo werd de eerste ijsvogel (*Alcedo atthis*) na de genoemde winter op 3.X.65 in de Moeselpel waargenomen. Vanaf 1967 nam het aantal ijsvogelwaarnemingen weer snel toe; in dat jaar broedden in de gemeente Weert vijf paren.

Hetzelfde geldt voor de staartmees (*Aegithalos caudatus*), waarvan er in de peel tussen

januari 1963 en januari 1967 slechts twee ex. werden gezien. Hierna nam het aantal waarnemingen sterk toe en in 1968 broedde één paartje in het reservaat.

Een derde geval betreft de winterkoning (*Troglodytes troglodytes*). Van deze soort nam het aantal broedparen toe van 18-19 in 1965 tot 38-40 in 1968 en 1969.

Uit bovengenoemde voorbeelden blijkt dat populaties van standvogels, tenminste waar het de genoemde soorten betreft, zich in vier tot vijf jaar herstellen van een calamiteit zoals die bv. wordt veroorzaakt door een uitzonderlijke strenge winter.

6. Toekomst.

Als gevolg van zijn ligging is de Moeselpel een kwetsbaar reservaat. De afstand tussen het centrum van Weert en het reservaat bedraagt nauwelijks 2½ km. Uitbreiding van de bebouwde kom in zuidwestelijke richting heeft dan ook steeds als een zwaard van Damocles boven de peel gehangen. De plannen betreffende deze uitbreiding zijn nu in een vergevorderd stadium. Als een en ander gerealiseerd is zal de afstand tussen het reservaat en de dichtstbijzijnde woonblokken nog slechts enkele honderden meters bedragen. Dit betekent dat de Moeselpel over enkele jaren op woensdagen en zaterdag zal worden overstroomd door de jeugd (nieuwe wijken herbergen meestal jonge gezinnen). De ervaring leert helaas dat dit het einde is van de zo nodige rust in een natuurgebied.

Men kan natuurlijk proberen dit te voorkomen door de jeugd meer oog voor de natuur te geven door een betere begeleiding op school. Aangezien deze oplossing niet op korte termijn kan worden verwezenlijkt is het voortbestaan van het reservaat als zodanig alleen gewaarborgd indien de bewaking wordt geïntensiveerd. De huidige situatie, waarbij de bewaker op bijna 20 km afstand van het reservaat woont en daarbij nog een aantal andere terreinen onder zijn hoede heeft, is dan volstrekt ontoereikend.

Hopelijk wordt voor genoemd probleem door de betrokken instanties spoedig een bevredigende oplossing gevonden.

LITERATUUR

1. Brink, F. H. van den (1955): Zoogdierengids van Europa. Amsterdam/Brussel.
2. Deekert, G. (1968): Der Feldsperling. Wittenberg.
3. Haan, J. de (1928): De Moezelerpeel I. Nat. Hist. Maandblad 17 (1928): 134-139.
4. — (1928): De Moezelerpeel II. Nat. Hist. Maandblad 17 (1928): 153-156.
5. — (1928): De Moezelerpeel III. Nat. Hist. Maandblad 17 (1928): 175-176.
6. Hens, P. A. (1965): Avifauna van de Nederlandse provincie Limburg. Maastricht.
7. Hussen, A. M. (1962): Het determineren van schedelresten van zoogdieren in braakballen van uilen. Leiden.
8. Jongen, J. J. (1959): Limburg. In Handboek der geografie van Nederland. Redactie G. Mulder. Deel VI. Zwolle.
9. Smeets, A. (1960): Ontstaan en opbouw van de bodem van Midden- en Noord-Limburg. Nat. Hist. Maandblad 49: 119-125.
10. Vlerk, I. M. van der en Florschütz, F. (1950): Nederland in het Ijstijdvak. Utrecht.
11. Wille, H. (1947): Selektieve nestkasten in België. Het Vogeljaar 15: 435-440 en 453-459.
12. Zonneveld, J. I. S. (1947): Het Kwartair van het Peel-gebied en de naaste omgeving (Een sediment-petrologische studie). Dissert. Leiden.
13. — (1955): De laatste hoofdstukken uit de geologische geschiedenis van het Peelgebied. In het land van de Peel. 3-17. Maastricht.

Creemers, een schrijven voor van Dr. C. Franssen, Buitenzorg, waarin deze zijn vlindercollectie aanbiedt aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

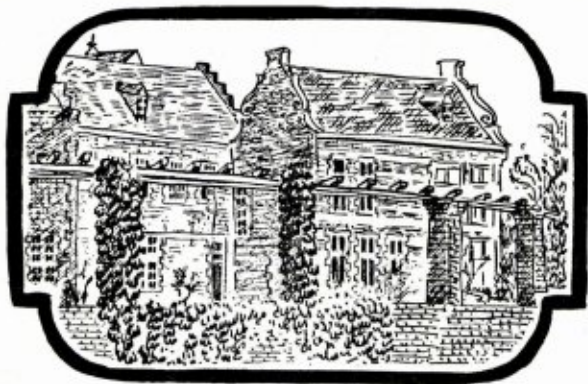
Vanaf februari 1928 verbleef Franssen in het toenmalige Nederlands Oost-Indië. Zijn verzameling had hij toevertrouwd aan de goede zorgen van zijn ouders in Roermond. Rector Creemers was de schenking hier komen bezichtigen en had haar in uitstekende staat bevonden, „...zoodat ze zich bevindt in 'n toestand, die op het oogenblik niet beter zou kunnen zijn”. Op de dag van de vergadering was de verzameling in het museum aangekomen en kon door de Rector met rechtmatige trots aan de bezoekers van de vergadering getoond worden, „...die intusschen de verzameling van Dr. Franssen hebben bekeken en nogmaals bekeken en daarover één en al bewondering waren...”. Met een allerhartelijkst woord van dank aan het adres van Dr. C. Franssen werd de collectie aanvaard. Deze heeft zich, zoals de Rector het uitdrukte, door deze schenking 'n „Monumentum aere perennius” in ons Museum gesticht (Natuurhist. Maandblad 20: 150).

Franssen heeft zijn vlindercollectie grotendeels in Midden-Limburg bijeengebracht (Roermond en omgeving). Ze geeft een goed beeld van de vlinderfauna van dit deel van onze provincie (van de spanners echter bevat de verzameling vrij weinig materiaal). Natuurlijk zijn er ook heel wat vlinders uit andere delen van ons land aanwezig en de exemplaren uit Wageningen en omgeving herinneren aan de Wageningse studententijd van de verzamelaar.

Met toestemming van Dr. Franssen is de collectie overgezet in de standaarddozen van het museum en opgeborgen in een stalen ladekast. Momenteel bestaat zij uit 37 dozen van 30 x 40 cm. Kast en laden zijn voorzien van het opschrift „Collectie Franssen”.

Van de talrijke zeldzame soorten in de collectie zullen enkele kort besproken worden. Vooreerst de door Franssen zelf genoemde dieren in zijn schenkingsbrief van 1931: *Agrotis glareosa*, *Agrotis sobrina*, *Celaena haworthii* en *Chrysophanus dispar*.

Paradiarsia (vroeger *Agrotis*) *glareosa* Esper. Deze soort werd door Franssen in 1923 gevangen te Maasniel. Het was toender-

DE VLINDERCOLLECTIE 'FRANSSEN'

door

A. W. P. MAASSEN

Tekeningen van Jan van Eijk.

Op de maandvergadering van 4 november 1931 te Maastricht las de voorzitter, Rector